

A Sókamaraház

A környékbeli sóbányák jelentősen hozzájárultak a terület gazdasági fellendüléséhez a középkorban. Torda növekvő gazdasági szerepével együtt az erdélyi közügyek egyik meghatározó helyszínévé is vált, az összes erdélyi sóbánya adminisztratív, irányító központja lett. Ezen szerepének emlékét őrzi korának egyik legreprezentatívabb épülete, a sókamaraház. Azonban az évszázadok során változott az épület és annak funkciója is. Báthory Zsigmond már mint fejedelmi szállást is használta és bővítette tovább az épületet, majd egy átmeneti időszak után az 1900-as évek elejétől a város először mint Művelődési Házat, 1943-tól pedig mint múzeumot működtette tovább.

A tordai sóbányászat egyik legkorábbi okleveles említése 1075-ből, míg a sókamara vonatkozó első feljegyzések a 14. századból származnak. Ettől kezdve működött Tordán a sóhivatal, amely a királyi kincstár alá tartozott. A településen felépült sókamaraház az egyik legrégebbi középkori hivatali épület Erdélyben.

A gótika idején két periódusban épült ki. Legkorábban a védelmi funkciót is betöltő torony készült el a 15. század elején. Körülbelül egy évszázaddal később a későgótika idején, a 16. század elején került sor a következő átépítésre és bővítésre. Ekkor lakályosabbá tették a tornyot, és a korábbi lőrés helyett nagyobb nyílásokat vágtak. A csúcsíves főbejárat szintén ebben az időben készülhetett az alapincézett északi traktussal együtt.

A 16. század utolsó évtizedeiben a nyugati traktussal és az északi szárny emeleti ráépítésével tette reprezentatívabbá az épületet Báthory Zsigmond, aki a településen tartott országgyűlések idején használta rendszeresen a sókamaraházat. E korszakot idézik a reneszánsz ablak- és ajtókeretek, annak egyedüli emlékeiként.

A reneszánsz külső lépcsőt az 1818-as átépítések idején bontották el. Az 1848-as forradalom után elköltöztették a sókamarat is, először Szebenbe, majd Kolozsvárra és végül Marosújvárra. Ettől kezdve hanyatott sorsra és ezzel együtt folyamatos pusztulásra jutott az épület egészen a 20. század elejéig, amikor megkapta Torda városa. Az épület új funkciójának meghatározásával 1909-12 között Lux Kálmán műemlékes építész tervei alapján újítták fel az épületet, majd 1960-as években két egymás fölötti helyiség beomlott földemét cserélték betongerendás födémre.

Műemléki helyreállítása az 1990-es években kezdődött meg.

Forrás: transindex adatbank